

ကညီနံနံ က.န.

ကညီနံနံလၢတၢ်ဟံးဂၢ်ဟံးကျါအိၣ်ဒီးထီၣ်ဒုးအိၣ်ခဲအံၤန့ၣ်တၢ်စးထီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဖဲကညီဖိတဖၣ်အတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူ ကီၢ်တဘျီလၢတၢ်ကိးအိၣ်လၢ “ကီၢ်ပယီၤ(ကီၢ်ပံၤယီၤ)” ခဲအံၤအလိၣ်ခံကတၢ်တဘျီဖဲ ချ.န. (တချူးခရံၣ်နံၣ်) ၇၃၉ နံၣ်န့ၣ် လီၤ. နံၣ်အံၤတၢ်ဟံးဖိၣ်ဒီးခရံၣ်နံၣ်ခဲအံၤ ၂၀၀၆ နံၣ်ဒီးကညီ က.န မ့ၢ်ဝဲ ၂၇၄၅ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ခရံၣ်နံၣ်တနံၣ်ယီၤအပူၤသလုၤ လၢမ့ၢ်အိၣ်ခဲဘျီဒီးတၢ်ဟံးဖိၣ်အိၣ်အိၣ်လၢ တၢ်(၁)(အဒိ၂၇၄၆ + ၁ မ့ၢ် ၂၇၄၇)န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုသ့ၣ်ညါက့ၤကညီနံနံထီၣ်သိ အမုၢ်နံၤအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ

ဖဲတၢ်ယုသ့ၣ်ညါမၤလီၤတၢ်ဘၣ်ယးတၢ်မၤကညီနံနံထီၣ်သိအမုၢ်နံၤလၢအလီၤဆီလိာ်အသးအဂ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကဟံးဂၢ်ဟံးကျါ ကညီနံနံထီၣ်သိမုၢ်နံၤဖဲလဲၣ်တနံၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်ကီၢ်မ့ၢ်တြီၤကညီဖိတဖၣ်ကွၢ်နံၣ်ကွၢ်လၢမ့ၢ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲၤအနီၣ်ဝဲခဲအ ကျါတခါန့ၣ်လီၤ.

တချူးဒီးဖဲ ၁၉၃၈ နံၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်ကညီဖိတဖၣ်မၤဝဲနံၣ်ထီၣ်သိအမုၢ်နံၤလီၤဆီလိာ်အသးအ ကလုာ်ကလုာ်န့ၣ် လီၤ. ဟီၣ်ကဝီၤတတိၤဒီးတတိၤဟံးပနီၣ်ဝဲကညီအနံၣ်ထီၣ်သိတဒ်သိးလိာ်အသးဘၣ်. ဒ်ဝုၢ်တက့ၢ်ကမံတံာ်သးကျါကညီ နံၣ်ထီၣ်သိအမုၢ်သးဖုံတဖုအလံာ်နံၣ်လံာ်လၢအထူးထီၣ်ဝဲဖဲ၁၉၈၁ နံၣ်အသိး. ဖဲတချူးဒီးလၢထံကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ဖဲသ့ၣ် ညါကညီနံနံထီၣ်သိမုၢ်နံၤသလုၤလၢထီၣ် ၁ သိ (ပယီၤလၢပုၤသိၣ်ထီၣ် ၁သိ)ဒ်နံၤသဘျီအသိးဒီးအခါ န့ၣ်ကညီန့ၣ်ထီၣ် အိၣ်လၢလီၤအိၣ်ပူၤမၤနံၣ်ထီၣ်သိလီၤဆီလိာ်အသးတဖၣ်န့ၣ်အကလုာ်တဆံဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီခရံၣ်ဖိတဖၣ်မၤဝဲလၢခရံၣ်နံၣ်ထီၣ်သိဖဲလၢယ နူ အါရံၤ ၁ သိဒီးကညီဘူးဒီးဖိတဖၣ်တခါမၤဝဲလၢ တါ လီၤ ပုၤလူထံဝံၤန့ၣ်လီၤ. ကညီလၢကစၢ်ကျါတနီၤမၤဝဲလၢသလုၤထီၣ် ၁ သိဒီးတနီၤနီၤမၤဝဲလၢ ထုကုာ်, တနီၤနီၤလၢသ့ ကီၢ် လၢပုၤတၢ်လီၤတသိ န့ၣ်လီၤ. ဖဲ န့ၣ် ဘၣ်ဖဲအဲးကလံးပၤဒီးကီၢ်ပယီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. “ဒီကလုာ်ကရၢ” (Karen National Association)အပူၤကညီဘျီဒိၣ်ခါၣ်စး. သ့ၣ်ကသးပုၤတဖၣ်ဂဲၤလိာ်ဝဲလၢအဲးကလံးမၤလဲၣ်အိၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ကဟံးပ နီၣ်ကညီနံနံထီၣ်သိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတၢ်ဟံးပနီၣ်ကသ့အဂီၢ်ကညီနံနံထီၣ်သိကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲတနံၤယီၤခဲလၢန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် ယုသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်က့ၤကညီနံနံထီၣ်သိမုၢ်နံၤအဂီၢ် “ဒီကလုာ်ကရၢ” ဟ့ၣ်မုၢ်ဟ့ၣ်ဒါလၢကီၢ်တီၢ်လၢ(မ့ၢ်)ဘျီဒိၣ်လၢ(House of Representatives)ခါၣ်စးတဖၣ်လၢကလဲၤထံၣ်လိာ်အသးဒီးကညီဖိတဖၣ်,သံကွၢ်သံဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယးကညီနံနံထီၣ်သိ လၢဟီၣ်ကဝီၤတတိၤဒီးတတိၤမၤဝဲလီၤဆီလိာ်အသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ်ဖါလုၤခဲဘျီဒိၣ်လၢခိအပူၤကညီဘျီ ဒိၣ်ခါၣ်စးအိၣ်ဝဲ ၁၂ ဂၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝဲ စိၤပုၤသ့, မါကၣ်အ့, အူဖိမ့ၣ်(ပအိၣ်), စိၤစူးတနံၣ်လုၢ်နံၣ်, မါထူခ့ၣ်, မါဘး ခုၣ်, အူရွှံၣ်ညူး, စိၤမုးသ့, အူလးဖုၣ်(ပအိၣ်), စိၤဖိခဲ, စိၤကီၢ်စၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့, ဒီးစိၤသၣ်န့ၣ်လီၤ.)

ဖဲန့ၣ်ကညီဖိအါဂၤကွဲးအုၤထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဆူ “ဒီကလုာ်” ကရၢန့ၣ်လီၤ. တနီၤနီၤဟဲထံၣ်လိာ်အသးဒီးပုၤဘၣ်မူဘၣ် ဒါဒီးတဲၤဖျါထီၣ်နံၣ်ထီၣ်သိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အကျါပုၤဟံးဖျါထီၣ်ကညီနံနံထီၣ်သိအဂီၢ်လၢခံတၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဂီၢ်ဒီးဟံးပနီၣ် အိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤတဖၣ်အံၤလီၤ.

သရၣ်ယုနံၤလၢမ့ၢ်တက့ၢ်ဆုးတဂၤဟဲစိၤယုာ်ဒီးသ့ၣ်ဘၣ်ခိလံာ်နံၣ်လံာ်လၢတဘျီလီၤ. သရၣ်ဟံးဖျါဝဲလၢအဝဲ လဲၤမၤတၢ်လၢကီၢ်မ့ၢ် တြီၤကဲ ကွဲၤသရၣ်ဒီးပုၤကစၢ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးအလံာ်နံၣ်လံာ်လၢအမုၢ်သ့ၣ်ဘၣ်လီၤ. တနံၣ်န့ၣ် အိၣ် ၁၂ လၢဒီးသလုၤလၢမ့ၢ်လၢအခိၣ်ထံးတလၢန့ၣ်လီၤ.

ပုၤ ခံၤ တဂၤ, “ဒီကလုာ်” အနံၣ်ရွဲၣ် မါ ဘး ခုၣ် စ့ၢ်ကိး ဟံးဖျါဝဲ တချူး ၁၉၃၇, အပူၤကွဲၣ် ၇၀ နံၣ် န့ၣ်ကညီမိၢ်ထံးအလံာ်ဖးအပူၤတနံၣ်န့ၣ်အိၣ် ၁၂ လၢဒီးလၢသလုၤမ့ၢ်လၢအခိၣ်ထံးကတၢ်တလၢန့ၣ်လီၤ. လၢမိၢ်ပံၤဖဲအစိၤ လၢလံၤသလုၤလၢထီၣ်တသိန့ၣ်မၤဝဲနံၣ်ထီၣ်သိတုၤလၢမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤတဖုအဂ့ၢ်မါဘးခုၣ်ဟံးဖျါဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံးဖျါအဂၤတခါမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤကွဲးလံာ်သရၣ်မိလီၤအတၢ်ယုသ့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်တီၢ်လၢတီၢ်အူခါၣ်စးပဒိၣ်စိၤကီၢ် စၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့က့ၤဆူတီၢ်အူဒီးထံၣ်လိာ်အသးဒီးသရၣ်သမၤသ့ၣ်ကုသးပုၤတဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်မုၢ်ဟ့ၣ်ဒါသရၣ်မိလီၤလၢကယုသ့ၣ်ညါ ဟံးဖျါဝဲန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်မိလီၤအတၢ်ယုသ့ၣ်ညါဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢတၢ်ထီၣ်သတြီၤဝဲတၢ်စံၣ်စိၤလၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးအိၣ်လၢကီၢ် လၢဝါတၢ်စံၣ်စိၤတဲၤသရၣ်ခံၤ, အူဖိကွါတၢ်စံၣ်စိၤတဲၤ, ဒီးအူယုနံၣ်ဒီးစိၤမိၣ်ရွဲၣ်လၢဖၣ်ပုၤအတၢ်တီၢ်နီၣ်မၤနီၣ်မၤယါ

န့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ဒီးထူကွဲးဖျါစွဲၣ်ကီးဝဲလၢသရၣ်မိလီၤထီၣ်သတြီၤကွဲးကဒါစွဲၣ်ကီးကညီလံာ်န့ၣ်လံာ်လၢသရၣ်ကြိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တ့ၢ်ဝဲဝဲ ၁၈၈၇ တဘျီန့ၣ်လီၤ.

ဒ်အူၣ်ယၣ်န့ၣ်ဒီးစီၤမိၣ်ရွှ်အတၢ်တီၣ်နီၣ်မၤယါအသိးလၢန့ၣ်ထီၣ်သီလၢထီၣ်သီန့ၣ်ပှၤကညီဝဲလၢာ်ယၣ်ယၣ်လၢပျၢၤလၢသီန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤအိၣ်ဒုးအယိအဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအိၣ်ထံးလၢလၢသလုၤသတးဒီးတၢ်ဟံးတၢ်စၢၤလံာ်ကညီအလၢခိၣ်ထံးမ့ၢ်သလုၤလၢဒီးန့ၣ်ထီၣ်သီမ့ၢ်သလုၤတသီန့ၣ်လီၤ.

ထီၣ်ဒီးစူအတၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ပးကညီလံာ်န့ၣ်လံာ်လၢအကွဲးဖျါဝဲဝဲ ၁၉၈၁ န့ၣ်ဟံးဖျါဝဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤလၢတၢ်ဒီးသန့ၤဟံးဂၢၢ်ဟံး ကျၢၤသလုၤလၢထီၣ်တသီဒ်ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီ အမ့ၢ်န့ၣ် အံၤကပၣ်ယုၣ်စွဲၣ်ကီးဝဲဒီး ကညီအလံာ်န့ၣ်လံာ်လၢသရၣ်ကြိၣ်မၤကဲထီၣ်က့ၤဝဲတဘျီန့ၣ်လီၤ.

လၢခံတၢ်ဟံးဂၢၢ်ဟံးကျၢၤဝဲလၢကညီအလၢအိၣ်ထံးတလၢမ့ၢ်ဝဲလၢသလုၤ, ဒီးန့ၣ်ထီၣ်သီအိၣ်ထံးတန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲသလုၤတသီန့ၣ်လီၤ. ကညီအန့ၣ်တခီန့ၣ်တၢ်ဟံးပနီၣ်စးထီၣ်ဂံၢ်အီၤလၢကညီဖိအတၢ်ဟံးလီၤတုၤဆူကီၢ်ပယိၤအပူၤအလီၢ်ခံကတၢ်တဘျီဖဲ ချ့န့ၣ် ၇၃၉ န့ၣ်ဒီးဟံးဖိၣ်ယုၣ်ကဒီးခရံၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခံဒီကလုၢ်ကရၢခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဂဲၤလီၢ်ဆူထီၣ်လၢတၢ်ကပၣ်ပနီၣ်ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီဒ်န့ၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ထီၣ်သီသဘျ့ဆူဘျီဒိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘျီဒိၣ်လၢ, ဘျီဒိၣ်ထးအၢၣ်လီၤစံၣ်ညီၣ်တၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံလၢခံထံကီၢ်ပနီၣ်ဟံးပနီၣ်ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီဒ်န့ၣ်ထီၣ်သီအသိးတၢ်ဟံးဂၢၢ်ဟံးကျၢၤသလုၤလၢထီၣ် ၁ သီလၢကညီပိုၢ်ကိးဝဲလၢထဲၤခူဖီၤ ဒ်အမ့ၢ်ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီမ့ၢ်န့ၣ်ဖိးသဲးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်စဲသ့ၣ်ညါကညီန့ၣ်ထီၣ်သီအတၢ်ဂဲၤလီၢ်လၢဘျီဒိၣ်ပူၤ

လၢထံကီၢ်ပနီၣ်ကစဲသ့ၣ်ညါကညီန့ၣ်ထီၣ်သီအဂီၢ် “ဒီကလုၢ်” ကရၢလၢအမ့ၢ်ကညီကရၢဂဲၤလီၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲတပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်ဒီးဘၣ်တဆိၣ်ထွဲအီၤလၢကညီကမျၢၢ်လၢထံကီၢ်ဒီတဘျီန့ၣ်လီၤ.

ဝဲသရၣ်စၣ်ဘိၣ်မ့ၢ် “ဒီကလုၢ်” ကရၢခိၣ်ဖဲ ၁၉၃၅-၄၀ န့ၣ်အပူၤအတုၤန့ၣ်အဝဲဒီး “ဒီကလုၢ်” ကရၢန့ၣ်ရွဲၣ်မၤဘးခ့ၣ် ပတံထီၣ်ဆူထံကီၢ်ပနီၣ်လၢဒီကလုၢ်အခၢၣ်စးလၢတၢ်ကသ့ၣ်ညါဟံးကိးဝဲဟံးပနီၣ်ကညီအန့ၣ်ထီၣ်သီဒ်န့ၣ်သဘျ့န့ၣ်လီၤ.

စီၤကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်ကဲဝဲဒၣ်ကိတိၣ်လၢ(မ့)ဘျီဒိၣ်လၢ(House of Representatives)လၢတီအူအခၢၣ်စးဖဲဆဲးကလံးပၤကီၢ်ပယိၤအစီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်စွဲၣ်ကီးမူဒါလၢစီၤကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်လၢကယုသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီပုၤန့ၣ်လံာ်လၢ, ဒီးကညီအန့ၣ်ထီၣ်သီအိၣ်ထံးတန့ၣ်မ့ၢ်မတၢ်န့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်ကိးထံၣ်လီၢ်သ့ၣ်ကုသးပုၤစ့ၤဂၤဖဲဖၣ်ပူၣ်လၢကကွဲးကျဲၤတၢ်ဂ့ၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤဟ့ၣ်လီၤမူဒါလၢသရၣ်မိလီၤကကျဲၤယုသ့ၣ်ညါက့ၤဘၣ်ပးကညီအန့ၣ်ထီၣ်သီပုၤန့ၣ်လဲၣ်ဒီးကညီန့ၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်သဘျ့မ့ၢ်မတၢ်န့ၣ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံတၢ်ဟံးဂၢၢ်ဟံးကျၢၤက့ၤအီၤလၢအမ့ၢ်လၢအိၣ်ထံးတလၢသလုၤထီၣ်တသီဒီးကညီအန့ၣ်တခီတၢ်စးထီၣ်ဂံၢ်အီၤဖဲကညီဟံးလီၤဆူကီၢ်ပယိၤအပူၤအလီၢ်ခံကတၢ်တဘျီဖဲ ချ့န့ၣ် ၇၃၉ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တကတီၢ်ယိဖဲ ၁၉၃၆-၃၇ န့ၣ်အပူၤ “ဒီကလုၢ်” ကရၢအခိၣ်အန့ၣ်လၢအမ့ၢ်သရၣ်စၣ်ဘိၣ်, မၤဘးခ့ၣ်, စီၤကွဲးစၢၣ်တၢ်ဖး, ကသံၣ်သရၣ်စူစီၤ (Victor San C.Po), စီၤဘးမိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကွဲးယုဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလၢကညီကမျၢၢ်အအိၣ်လၢအအိၣ်ဆိးလၢကီၢ်ဆၣ်ကိးဘၣ်ဒဲးအပူၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ .

“ဒီကလုၢ်” ကရၢဟ့ၣ်မူဟ့ၣ်ဒါဝဲကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်လၢကဆၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်အံၤဆူဘျီဒိၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. စီၤကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤလၢ(The Burma Gazette, Rangoon Saturday, August 28, Volume III)အပူၤလီၤ. အဝဲဆၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤဖဲဘျီဒိၣ်လၢအပူၤဖဲ ၁၉၃၇ န့ၣ်လၢအိၣ်ကူၣ် ၂၃ သီ, မ့ၢ်ဆၣ်န့ၣ်လီၤခီ ၁၁:၀၀ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢန့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်ဝဲဘုလ်နီၣ်ဂံၢ်(တၢ်သိၣ်တၢ်သီနီၣ်ဂံၢ်)၂၆, ၁၉၃၇ (Bill No.26 of 1937)ဒီးအတၢ်ဆၢန့ၣ်အဂ့ၢ်ခိၣ်တီမ့ၢ်ဝဲ-“ပှၤကညီန့ၣ်ထီၣ်သီမ့ၢ်န့ၣ်တၢ်ကစဲသ့ၣ်ညါအီၤအတၢ်ဆၢန့ၣ်, ၁၉၃၇ န့ၣ်” “The Karen New Year Day Recognition Bill, 1937” န့ၣ်လီၤ.

ဝဲဘျီဒိၣ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီအံၤ, ပှၤပၤလီၢ်ဆၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအူခဲးလဲၣ်လီၤ. တုၤစီၤကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်ဆၢထီၣ်အတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤတဘျီယိ, ကွဲးခမံၣ်မ့ၢ်ထီၣ်ကညီဘျီဒိၣ်ခၢၣ်စးအူဖိမ့ၢ်မၤစၢၤဝဲတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤဒီးကညီဘျီဒိၣ်ခၢၣ်စးအဂၤတဖၣ်ဘၣ်အသးကိးနီၢ်ဂၤဒဲးဒီးဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသကိးဝဲတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤယုယုဖိးဖိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤယုဝဲထဲလၢတၢ်ကသ့ၣ်ညါဟံးပနီၣ်ကညီန့ၣ်ထီၣ်သီဒီးတဆၢန့ၣ်ယုဝဲလၢပနီၣ်ကဟ့ၣ်ဝဲန့ၣ်သဘျ့ဖဲန့ၣ်ထီၣ်သီမ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်အယိစီၤကွဲးစၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်ဘၣ်ဘိၣ်က့ၤတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤဒီးဆၢန့ၣ်က့ၤတၢ်ယုလၢတၢ်ကဟ့ၣ်န့ၣ်သဘျ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ဖဲလဲၣ်ဘျီဒိၣ်အတၢ်ဘျီအိၣ်အသိး, တၢ်ဘၣ်ဟံးဖျါဒုးသ့ၣ်ညါဆိထံကီၢ်ဒီတဘျီလၢတၢ်ဂ့ၢ်လၢဘျီဒိၣ်ကကူၣ်လီၢ်စံၣ်ညီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ကဟံးဖျါဒုးသ့ၣ်ညါဆိက့ၤထံကီၢ်အဂီၢ်, တအိၣ်လၢအယိဖဲဘျီဒိၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တဘျီအံၤန့ၣ်, တၢ်တစံၣ်ညီၣ်ဟံးဂၢၢ်ဟံးကျၢၤဘၣ်က့ၤအတၢ်ဆၢန့ၣ်အံၤဘၣ်.

တုၤတၢ်မၤသးတဝံၤတကဲတစုလၢဘျီဒိၣ်လၢဒီအပူၤဒ်သိးအံၤန့ၣ်, ဘျီဒိၣ်ထးခိၣ်ခၢၣ်စး, စၢၣ်စံၣ်ဖိ, သရၣ်စၣ်ဘိၣ်, မၤရွှ်ဘး, သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤအံၤလီၤ. ဒီဖျိကိတိၣ်စီၤပုၤသ့ၣ်အတၢ်မၤစၢၤဒီးကညီခိၣ်န့ၣ်လၢ

ဘျဉ်းဒိဉ်ထေးဘျဉ်းဒိဉ်လံာ်အပူၤတဖၣ်မၤန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဒီးကထာၣ်ဘးမိၣ်ပဒိဉ်ကရၢအတၢ်သးယူၤယိၣ်လိၤပလိၣ်, လၢထံကီၢ်ပဒိဉ်ကစဲသ့ၣ်ညါကညိန့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်န့ၣ်, သလ့ၤလၢထီၣ် ၁ သီဒီးကဟ့ၣ်န့ၣ်သဘျ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢဒီးကထာၣ်ဘးမိၣ်ပဒိဉ်ကရၢဖိကိးနီၢ်ဂၤဒီးဘၣ်အသးလၢပုၤကညိန့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်န့ၣ်အံၤကမ့ၢ်န့ၣ်သဘျ့လၢပဒိဉ်စဲသ့ၣ်ညါအိၤအယိၣ်အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ဒေၣ်ပဒိဉ်ကရၢအစိကမိၤလၢကပၤထံပၤကီၢ်(Cabinet's Executive Power)ဒီးဆၢထီၣ်က့ၤကဒီးဝဲဆူ မိဒိဉ်(ကါဝနၢၣ်)အအိၣ်လီၤ. ကါဝနၢၣ်ဆဲးလီၤအမံၤ, အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဝဲစဲသ့ၣ်ညါက့ၤကညိန့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်န့ၣ်(သလ့ၤလၢထီၣ် ၁ သီ ဒ်န့ၣ်သဘျ့အသးခိဖျိသးစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ Negotiable Instrument Act)ဒီးဟ့ၣ်လီၤအကလုာ်လၢကညိဖိကိးနီၢ်ဘၣ်န့ၣ်သဘျ့လၢအန့ၣ်ကျိးမုၢ်န့ၣ်, ဒီးကယဲာ်မုၢ်ရူၤစိၤတုၤစိၤ, ဝဲၤကျိၤဝဲၤဒီးကိၣ်စိၤတဖၣ်ကဘၣ်ပျၢ်ဝဲကိးန့ၣ်ဒီးလီၤ. ထံကီၢ်ပဒိဉ်စဲသ့ၣ်ညါကညိန့ၣ်ထီၣ်သီဒီးဘိးဘၣ်ရၢလီၤဝဲဆူကီၢ်ဒိတဘျဉ်န့ၣ်လီၤ.

ကညိန့ၣ်ထီၣ်သီလၢထံကီၢ်ပဒိဉ်စဲသ့ၣ်ညါအိၤအဆိကတၢ်တဘျဉ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၤလီၤဘိလီၤမုၢ်ဖဲကညိန့ၣ် က.န ၂၆၇၈ (ခ.န ၁၉၇၈)န့ၣ်သလ့ၤလၢထီၣ် ၁ သီန့ၣ်လီၤ.

ဒ်လံာ်(၂၇၄၂ ခုန့ၣ် ကရၢင်အမျိုးသးဒီးန့ၣ်သ့ၣ်ကူးပွဲတော်အထိမ်းအမှတ် ကရၢင်ကြေးမုံ စၢဝေစၢင်)ဟံၣ်ဖျါဝဲအသိးတၢ်ယုထီၣ်ဝဲဒေၣ်ကညိန့ၣ်ထီၣ်သီအန့ၣ်သဘျ့ ၂ သီဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အိၤထဲတသီန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤန့ၣ်ထီၣ်သီ(န့ၣ်ကျိး)အလုၢ်အလၢ

စိၤအိၣ်လးဟံၣ်ဖျါဝဲလၢ, လၢပုၤန့ၣ်ကညိအန့ၣ်ထီၣ်ဖျိ(မ့)န့ၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်ကိးဝဲလၢ“န့ၣ်ကျိး”လီၤ. အဝဲဒီးသန့ၤထီၣ်ဝဲဒ်ကညိလံာ်သးစိၤကူးဝဲ အသိးန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ကျိးလၢကျိးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပုၤကညိမၤတၢ်မၤဒ်န့ၣ်ညါလၢတဆံခံလၢအတီၢ်ပုၤစးထီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢပုၤတလ့ၤတလ့ၤသံၣ်ဒီးတုၤလီၤ ပုၤဟံၣ်ဖျါဝဲက့ၤအဘုၤဖိပုၤဒီးပုၤဟူထီၣ်ပုၤသံအဆၢကတီၢ်ဝဲအလီၢ်ခံဒီးန့ၣ်ထီၣ်ဖျိကဒီးအသိတန့ၣ်ဖဲတလ့ၤလၢထီၣ်တသီဒ်န့ၣ်ကိးန့ၣ်ဒီးလီၤ. ပမ့ၢ်ပပုၤလၢပုၤတဖၣ်ဟံၣ်လုာ်ဟံၣ်ကါ, ဟံၣ်ဒိဉ်ဟံၣ်ထီ, ဟံၣ်လၢကပိၤန့ၣ်ကျိးဒီးဟံၣ်တီၢ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒီးဟံၣ်န့ၣ်န့ၣ်သဘျ့ဒီးမၤသကိးတၢ်သ့ၣ်ဖဲသးညိ, ဘျဉ်တၢ်ဘါတၢ်, စံးထီၣ်ပတြၢၤအကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်ဒီးပုၤလၢအတၢ်အိၣ်တၢ်ယုၤတဖၣ်န့ၣ်မၤသံဆၣ်ဖိကိးဖိ, ဆိဖိ, မၤကိၣ်နီၤသက့ပထံဘုၣ်အိၣ်တၢ်စးထီၣ်လၢန့ၣ်ကျိးအမုၢ်တန့ၣ်, န့ၣ်န့ၣ်သီန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်တဘျဉ်အံၤအပူၤန့ၣ်, ပုၤကဲဒိဉ်ကဲဖျိ, ပုၤဂံၢ်စၢ်မုၢ်ဂ့ၤ, မုၢ်ခါဒိဉ်ဒိဉ်ဆံးဆံးကူထီၣ်သိးထီၣ်အကူအသိးအသိ, ဒီးလဲၤအိၣ်သကိးအမိၤအပၢ်, အသရၣ်သမၢ, အခိၣ်အနၢ်, အတံၤသကိးဒီးဟ့ၣ်ဒီးဒီးန့ၣ်ခိၣ်ဖး, ကွၢ်ဖဲတၢ်အိၣ်ဒီးအိၣ်တမံၤမံၤ, စးထီၣ်လၢတၢ်ကယၢကယဲအယၢအယိၣ်တုၤလၢဆၣ်ဖိကိးဖိထီၣ်ဆိတၢ်အိၣ်တၢ်အိ, ကိၣ်နီ, သက့ပထံ, တၢ်သၣ်တၢ်ဖျါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်လၢအလီၤဆိလၢတၢ်ဟ့ၣ်အါကလုာ်အကျါမုၢ်ဝဲပုၤကိးဂၤဒီးဟ့ၣ်ဒီးဒီးန့ၣ်ဟုသးအဝါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမုၢ်အဟံၣ်ကဲဝဲလၢဟုသးအံၤမုၢ်တၢ်ဆၢဂၤဆၢဝါလၢပုၤကအိၣ်ကူးအိပုၤ, အိၣ်စိအိၣ်ဆုံပုၤဖျိဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါ, တၢ်အါတၢ်သီလၢတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂဲၤဒီးစိၤညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤနီၤန့ၣ်တဖျါထဲအဟ့ၣ်ဟုသးဒီးတၢ်. ဖုံစ့ၢ်ကိးဝဲလီၤ. ဒီးတုၤအထံၣ်လိာ်အသးဒီးဖိလိာ်အစုဆုးလီၤအခိၣ်ဆၢဂၤဆၢဝါလိာ်အသးခံဂၤဒီးစံးဝဲ, “မၤန့ၣ်အိၣ်ကဲ, ပုၤန့ၣ်ပုၤဒါ”ဒ်န့ၣ်ခံဂၤလိာ်တဘျဉ်လီၤ.

ဖဲတၢ်အိၣ်ဖျိခိၣ်ရိဖျိဘျဉ်ထုဘါယုၤန့ၣ်, အဘျဉ်ခိၣ်တဂၤစံးဝဲလၢအကလုာ်ဖးဒိဉ် “တီၤလီၤကန့ၣ်ကျိးဟ့ၣ်တၢ်ယုးယိၣ်လၢပကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်တက့ၢ်” ဒီးပုၤလဲၤလၢကတီၢ်လီၤကန့ၣ်ကျိးဝဲလီၤ. ဝဲၤဒီးဘျဉ်ခိၣ်ယုဘါထုကဖၣ်တၢ်လီၤ. တုၤအဝဲဒီးဘျဉ်ခိၣ်စံးဝဲ, “ဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးစံးထီၣ်ပတြၢၤပကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်တက့ၢ်.” ဒီးပုၤလဲၤလၢဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးမၤလုၢ်အုၣ်ထီၣ်လီၤ. ဝဲၤလၢအကတၢ်န့ၣ်အဘျဉ်ခိၣ်စံးဝဲ, “မိၤပကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်အိၣ်ဂုၤမၤစၢၤပခိၣ်ပနၢ်”ဒီးပုၤဂီၢ်မုၢ်စံးဆၢ “ပကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်စၢ, မၤပုၤပတၢ်ယုတက့ၢ်.” ဘျဉ်ခိၣ်စံးကဒီးဝဲ “မိၤပကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်အိၣ်ဂုၤဆိၣ်ဝါထံဖိကီၢ်ဖိဒ်သိးကအိၣ်ကူးအိပုၤအိၣ်ယုအိၣ်ဖိးတက့ၢ်.” ဒီးပုၤဂီၢ်မုၢ်စံးဆၢဝဲ, “ပကစၢ်ယုၤသံဘိသံမုၢ်စၢ, မၤပုၤပတၢ်ယုကညးတက့ၢ်.” တၢ်အံၤဝဲဒီးဘျဉ်ခိၣ်ပျၢ်တၢ်အိၣ်ဖျိလီၤ.

တုၤတၢ်အိၣ်ဖျိပျၢ်ဒီးပုၤမုၢ်မုၢ်ခါခါမၤလုၢ်အုၣ်ထီၣ်, ဝိာ်ကျိၣ်ဝိာ်မိၤ, ဒုပိၤကူတနၢ်သီတုၢ်, အူပံအူကွၢ်, အူပိၤဒုၤ, ပုၤဒါ, ပုၤစုၤဒီးလိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲဝဲဒေၣ်ဒီးဘျဉ်အိၣ်ဘျဉ်အိၣ်မုၢ်စုၤမုၢ်တီၤ, ကိၣ်နီ, သက့ပထံဒီးအိၣ်သကိးအိၣ်သကိးလၢဂီၤလၢဟါလီၤ. တၢ်အံၤဝဲဒီးလီၤမုၢ်လီၤဖးတဂၤဒီးတဂၤဆူအဟံၣ်လီၤ. ပုၤမၤစုၤကိးန့ၣ်သ့ၣ်ဖဲသးညိဒီးကွဲတံၤကွဲသကိးဘျဉ်အိၣ်ဘျဉ်အိၣ်တၢ်လၢတဂၤလၢအဟံၣ်ဒေၣ်ဝဲတဂၤလၢအဟံၣ်ဒေၣ်ဝဲလီၤ.

ထီၣ်ဒီးထု ဟံၣ်ဖျါဝဲလၢတချုးဟံၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးဖးဒိဉ် ၂ ဘျဉ်တဘျဉ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်တၢ်မၤလၢကပိၤကညိဒိကလုာ်အန့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်န့ၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမုၢ်ဝဲဒေၣ်ခံမံၤလၢအမုၢ်

- ၁. ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ်, ပုၤကညိခိၣ်န့ၣ်, ကလုာ်ဂၤခိၣ်န့ၣ်, ကတီၢ်ဆၢဂၤဆၢဝါလီၤပုၤကမျၢ်ခိဖျိကွဲၤလုၤလီၤ
- ၂. တၢ်မၤဟါတၢ်အိၣ်အမူးဖးဒိဉ်(Karen New Year Dinner) လၢပုၤတက့ၣ်, ဝုၢ်မုၢ်ဘျဉ်ဒိဉ်အပူၤ, ကွဲမုၢ်ထံကီၢ်ပဒိဉ်ပပုၤ, ကလုာ်ဂၤခိၣ်န့ၣ်, အိၣ်ဒီးတၢ်ကတီၢ်ဆၢဂၤဆၢဝါလိာ်သးလၢန့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်န့ၣ်သးဖုံကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုးခံဘျီတဘျီဝံၤအလီၢ်ခံတုၤယီၤ ၁၉၄၈ နံၣ်လၢယနူၤအါရံၤ ၄ သီၣ်န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤဒီးန့ၣ်တၢ်သဘျီလီၤ. ခုခါဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်ကညီၣ်ဒီးကလုာ်န့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်နံၤဘၣ်တၢ်မၤလၢပိၤအိၤလီၤဘိၤလီၤမုၢ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီးဆဲးကလံးမၤလဲၢ်အိၣ်ကီၢ်အစီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ဖဲသးညီတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤမ့ၢ်ဝဲ-

- ၁. ကွၢ်လုၤလီၤသန့အတၢ်ရၤလီၤကညီၣ်ထီၣ်သီမုၢ်နံၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤဆိတဖၣ်.
- ၂. တၢ်အိးထီၣ်တၢ်ဒုးန့ၣ်ကညီၣ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဒုးန့ၣ်ဒီးတဖၣ်.
- ၃. တၢ်သံကျဲၤ, ဂဲၤကလံၣ်, တၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဒိတၢ်တဲာ်အမူးတဖၣ်.
- ၄. တၢ်သုးကျဲၤမၤတၢ်တဖၣ်လိာ်သးတနးလိာ်သးအမူးတဖၣ်.
- ၅. တၢ်မၤတၢ်ပြုၤသတြီၤလိာ်သး, လၢတၢ်လိာ်ကွဲ, ကညီၣ်အတၢ်ကူတၢ်သိးတၢ်ကယၢကယဲတၢ်ကွဲးပြုၤလိာ်လဲၢ်, တၢ်သံကျဲၤဂဲၤကလံၣ်အတၢ်ပြုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

**ကညီၣ်ဒီးကလုာ်န့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်နံၤလၢထံကီၢ်ပဒိၣ်စဲသ့ၣ်ညါအိၤအလံာ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါအဆိကတၢ်တဘျီလၢ
ကညီၣ်ကလုာ်ခိၣ်န့ၣ်ဆၢယီၤဝဲဆူကညီၣ်ကမုၢ်အအိၣ်**

ဆူ
ယပုၤကလုာ်အအိၣ်,
မုၢ်မဆါတနံၤအံၤမုၢ်တၢ်ဆၢဂ့ၤကတီၢ်ဘၣ်အမုၢ်တနံၤလၢပပုၤကလုာ်အဂီၢ်လီၤ. မုၢ်ပပုၤကလုာ်အမုၢ်နံၤလၢအဘၣ်တၢ်ဟံးကဲအိၤလၢပဒိၣ်ပပုၤအခိၣ်ထံးတနံၤလီၤ. မုၢ်မုၢ်တနံၤလၢအကလဲၤဆူတၢ်စံၣ်စိၤတဲာ်အပူၤလီၤ. ပပုၤကညီၣ်ဖိလၢကီၢ်ပံၤယီၤအံၤအိၣ်ဝဲခံကကွၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျါလၢပယဲကွၢ်ထီၣ်လၢတၢ်ထုးဖးဝဲဘျီဆူတၢ်မၤယုာ်အိၣ်ယုာ်အလီၢ်အကျဲၤလၢကီၢ်ပံၤယီၤအတၢ်မူတၢ်ဂဲၤအပူၤလီၤ. တၢ်လီၤဘၣ်ပုၤနီၢ်နီၢ်အိၣ်ဝဲလၢကီၢ်ပံၤယီၤကတုၤကွၢ်လၢတၢ်လၢတၢ်ပုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပမုၢ်ပုၤလီၤဆိတကလုာ်လီၤ. ပတၢ်လီၤဆိတမုၢ်လၢပလိၣ်ပပၤ, တၢ်ပတၢ်ပြုးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ, တၢ်ကူၣ်သ့ကူၣ်ဘၣ်အယီၤဘၣ်. မ့မ့ၢ်တခီမုၢ်လၢပသ့ၣ်ပသ့ၣ်လီၤဆိတခီအယီၤလီၤ. လၢပတၢ်လုာ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ်အကျါတနံၤမ့ၢ်ဝဲ, တၢ်ဟံးသ့ၣ်ဟံးသးယီၤ, တၢ်အိၣ်တၢ်သ့ၣ်ဝဲသးဆၢ, တၢ်တီတၢ်လီၤ, တၢ်လဲၤဂၢၢ်ဂၢၢ်ဒီးသးလၢအသ့ၣ်ညါယွၤန့ၣ်လီၤ. ပနာ်လၢပဟံးယာ်ဒီးမၤအါထီၣ်ပတၢ်န့ၣ်သါလီၤဆိတဖၣ်အံၤသ့ထဲလၢပတၢ်ရူၤလိာ်ပသးဒီးပုၤကလုာ်ဂၢၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢပပုၤပုၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၤတၢ်ဝါအဒိၣ်အတီလီၤ. တၢ်အိၣ်ဟံးလီၤအသးခံမံၤလၢအမဲၣ်ညါလၢပကယုထၢအိၣ်ထဲတမံၤလီၤ.

တၢ်ယုပနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ကဟုကယာ်လၢတၢ်ထုးဖးဝဲဘျီပသးအပူၤမ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လဲၤဆူညါလၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအတၢ်မူတၢ်ဂဲၤအပူၤလီၤ. ပပုၤကလုာ်မုၢ်ယုန့ၣ်ပမၤကွၢ်ကီၢ်ပယီၤဒီးဘၣ်လၢပုၤတကလုာ်ယီၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပုၤဆၢတၢ်တဖၣ်အသိးပအာ်လီၤလၢပဘၣ်ဟ့ၣ်လိာ်ပသးလၢပထံပကီၢ်အဂီၢ်ပုၤဖျဲးဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးတၢ်ကွၢ်ထဲထဲနီၢ်ကစၢ်အဘျးဒီးတၢ်သးဆါပုၤကလုာ်အဂၤန့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ပထါခိၣ်ထါန့ၣ်လၢပပုၤတဖၣ်, ဝံတဖၣ်ဒီးတၢ်တဲပုၤတဲယဲဘၣ်ယးယွၤအဂ့ၢ်တဖၣ်လၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤလီၤ.

ပနာ်လၢပုၤတဂၤလၢလၢ, တန့ၣ်လၢလၢတသဝီလၢလၢအိၣ်ဒီးအတၢ်မၤအလီၢ်လၢတၢ်လဲၤလၢညါအသီအံၤအပူၤလီၤ. သ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ဆိကမိၣ်အပူၤကဲထီၣ်ကဲထီၣ်လၢတၢ်ကူၣ်တၢ်ဖးအပူၤ, နူကီၣ်နူကီၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအယီၤ, ပဝံထီၣ်ယိးထီၣ်ယုာ်ဒီးပုၤဂၤတဖၣ်လၢတၢ်မၤန့ၣ်ကွၢ်ကီၢ်ပံၤယီၤလၢပုၤတဖၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ပအိၣ်ကတဲာ်ကတီၢ်လံပသးလၢဖဲန့ၣ်ထီၣ်သီအနံၤအံၤန့ၣ်ပကဟ့ၣ်လီၤပပုၤကလုာ်အတၢ်န့ၣ်သါအဂ့ၢ်ကတၢ်တဖၣ်လၢကီၢ်ဒိဘၣ်ညါအဂီၢ်ခါ.

ဆဲးလီၤ-ကသံၣ်သရၣ်စၢၣ်စံၣ်ဖိ, မါဆရၣ်ရွှံၣ်ဘး, အူလးဖၣ်, ပီၢ်ရီၤဒိၣ်စံၣ်တနံၣ်လုာ်န့ၣ်, ပီၢ်ရီၤဒိၣ်စိၤပုၤသၣ် (၂၁ ဒံၤစဲဘၢၣ်, ၁၉၃၈. သလုၤ, ထဲၤခူဖိ ၁ သီ, ၂၆၇၈)

လံာ်ဒီးသန့တဖၣ်-

- ကညီၣ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးတၢ်ဒုးတၢ်အူအကလုာ်ကလုာ်လၢပပုၤသ့ၣ်ညါတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကွဲးဆိၤလၢသရၣ်မုၢ်လဲၤဒၣ်(သၣ်တီၣ်)ဒီးသရၣ်လၢဘၣ်(ချၢၣ်လွၢ်ထူၣ်)
- ကညီၣ်အလံာ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲာ်ဘၣ်တၢ်ကွဲးဆိၤလၢစိၤအိၣ်လး
- တၢ်သ့ၣ်ခိးသ့ၣ်ညါဘၣ်ထွဲဒီးပပုၤကညီၣ်ဒီးကလုာ်န့ၣ်ထီၣ်သီမုၢ်နံၤလၢထံကီၢ်ပဒိၣ်စဲသ့ၣ်ညါအိၤဘၣ်တၢ်ထၢဖိၣ်အိၤလၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢပိၤညါန့ၣ်လၢဒီးတၢ်မၤပျါထီၣ်ကွၢ်လိာ်လိာ်ကမံတဲာ်အ့ၣ်စ့ၣ်ကီၢ်ဆၢန့ၣ်ထီၣ်သီကမံတဲာ်, တီၤသုလုၤ, ဝါအုစ့ၣ်
- တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယးပုၤကညီၣ်ဒီးကလုာ်အလံာ်န့ၣ်လိာ်လၢထီၣ်ဒီးထူ, ဝါအုစ့ၣ်, ၁.၁၁.၁၉၈၁
- ၂၇၄၂ ခုနစ် ကရၣ်အမျိုးသးန့ၣ်သစ်ကူးပွဲတော်အထိမ်းအမှတ် ကရၣ်ကြေးမုံ စ၁၉၈၁